

Như tượng bán thân ở Tam Kỳ - Quảng Nam, Củng Sơn được coi là những tác phẩm tiêu biểu của nghệ thuật Chămpa, thời kỳ trước thế kỷ 8.

Trong số những tác phẩm điêu khắc thuộc phong cách Đông Dương, mặt thân Shiva (N9) là một tác phẩm khá đặc biệt. Ở tác phẩm này, tính mạnh mẽ và nhân chủng của phong cách đã được kết hợp một cách trữ tình với bút pháp tả thực và kết quả là sản sinh ra một khuôn mặt thật sinh động. Cũng thuộc phong cách Đông Dương có một tác phẩm thật đẹp và thuộc loại tượng hiếm, đó là nữ thân Prajnaparamita, tượng đứng với hai tay tựa lên hai trụ đứng, thuộc loại tượng có kỹ thuật khá đặc biệt, có bộ phận đỡ cánh tay (N11).

Thuộc phong cách Trà Kiệu, có một số tác phẩm điêu khắc khá đặc biệt, những hình Makara theo đánh giá của tôi, đó là những tác phẩm Makara vào loại đẹp nhất và độc đáo nhất của nghệ thuật Chămpa. Những hình kết hợp với những hình tượng khác như Makara sinh ra chiến binh tay cầm khiên (N23) là một tác phẩm sinh động nhất của nghệ thuật Chămpa. Thuộc cùng chủ đề, kiểu dáng và cũng đẹp không kém tác phẩm trên là hình Makara sinh ra Asura (N22), ngoài ra còn có Makara sinh ra hươu (N24), Makara sinh ra Naga (N25). Tuy không phải là độc nhất vô nhị như hai tác phẩm trên, nhưng đó cũng là những tác phẩm điêu khắc Makara đẹp trong nghệ thuật Chămpa. Điều đó có thể thấy ở Bảo tàng Lịch sử Việt Nam, lưu giữ được đầy đủ nhất những chủ đề Makara, thậm chí có tác phẩm thuộc loại hiếm về chủ đề Makara của Chămpa.

Một số tượng động vật phong cách Trà Kiệu (thế kỷ 10-11) trong sưu tập này cũng rất đáng được lưu ý. Đặc biệt nhất là tượng Garuda khổng lồ (chỉ còn lại phần ngực). Tượng Garuda ở đây không chỉ là tượng Garuda lớn nhất được biết đến trong nghệ thuật Chămpa mà còn rất đặc biệt ở cách tạo hình là thân mình phụ nữ với cặp vú tròn to, nở nang được thể hiện thật cân đối và sinh động. Có thể khẳng định, đây là pho tượng Garuda lớn nhất và cũng thuộc loại đẹp nhất của nghệ thuật điêu khắc đá cổ Chămpa.

Thuộc phong cách Tháp Mẫm, trong sưu tập này cũng lưu giữ khá nhiều hiện vật, trong số đó, đáng lưu ý và đẹp nhất là những hình sư tử. Ở sưu tập này có gần đủ kiểu sư tử các phong cách Tháp Mẫm: đứng, quỳ, chống hai chân sau lên.

Ngoài những tác phẩm độc đáo trên, những hiện vật khác như hình sư tử, hình Garuda... thuộc những phong cách khác được giới thiệu trong cuốn sách này, cũng là những tác phẩm điêu khắc đẹp, có giá trị. Nếu ai chưa có điều kiện được nhìn và tiếp xúc trực tiếp với những hiện vật điêu khắc Chămpa ở Bảo tàng Lịch sử Việt Nam, thì cuốn sách này sẽ giúp cho bạn đọc biết thêm một sưu tập điêu khắc đá Chămpa.

Tuy không nhiều nhưng những tác phẩm điêu khắc đá được giới thiệu trong tập sách này đều là những tác phẩm thuộc loại đẹp của nghệ thuật cổ Chămpa, hơn thế nữa trong sưu tập này, còn có không ít những tác phẩm độc đáo, của nghệ thuật điêu khắc đá Chămpa. Là người nghiên cứu nghệ thuật cổ Chămpa, tôi tin và hy vọng tập sách sẽ rất có ích và lý thú đối với các nhà nghiên cứu mỹ thuật cổ, đối với những người yêu thích nghệ thuật cổ Chămpa và đối với đông đảo bạn đọc trong và ngoài nước.

TS. Ngô Văn Doanh

The ancient sculpture was being influenced by the Hindu gods, the rule to be abided by with its particular from the Hinduist Asia. That is due to the fact that temples in Cambodia and India have a long tradition. The history of Champa did not have long as background as Java. As a result of bas-relief of scenes in Hindu epics was the case of Angkor Borobudur and Indonesia. The Champa people had those incarnate Hindu deities for the construction or fixing

- Icons
- Pedestals
- Pediments
- Fragments of

Due to such reasons, the categories of sculpture of Champa artisans have